

TRÍCH YẾU CÁC LUẬN ĐIỂM NGHIÊN CỨU

TỔNG THỐNG PHÁP TẠI ĐỐI THOẠI SHANGRI-LA: TỰ CHỦ CHIẾN LƯỢC TRƯỚC PHÉP THỦ THỰC TẾ Ở ẤN ĐỘ DƯƠNG - THÁI BÌNH DƯƠNG*

CÉLINE PAJON**

Cuối tháng 5-2025, Tổng thống Pháp E.Macron đã đến thăm Việt Nam và Indonesia trước khi đến Singapore tham dự Đối thoại Shangri-La. Tại đây, Tổng thống E.Macron đã có bài phát biểu mang tính “bước ngoặt”, tìm cách định vị lại vị trí của nước Pháp, thậm chí là châu Âu trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Là nguyên thủ quốc gia châu Âu đầu tiên và là nhà lãnh đạo đầu tiên trong số năm thành viên thường trực của Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc phát biểu khai mạc, Tổng thống E.Macron đã kêu gọi các nước châu Á xây dựng một liên minh mới với châu Âu. Đồng thời, ông đã trình bày “tâm nhìn” (hay còn gọi là “học thuyết” mà ông đưa ra từ khi lên nắm quyền) nhấn mạnh việc thông qua “quyền tự chủ chiến lược” (thuật ngữ được ông nhắc lại hơn mười lần trong bài phát biểu) để khôi phục

ảnh hưởng, sự can dự của Pháp và châu Âu trên trường quốc tế, trong bối cảnh cạnh tranh giữa các cường quốc ngày càng gia tăng.

Tổng thống E.Macron nhấn mạnh đến sự phụ thuộc lẫn nhau giữa các chiến trường xuyên Đại Tây Dương và Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Bởi *một mặt*, cuộc chiến ở Ukraina đã mở rộng ra ngoài châu Âu và đã thách thức trật tự quốc tế về chủ quyền và không phổ biến vũ khí hạt nhân; *mặt khác*, tác động trực tiếp đến các quốc gia ở châu Á, đặc biệt là sự xích lại gần nhau giữa Nga, Trung Quốc và Triều Tiên. Sự đan xen của các rủi ro chiến lược này sẽ lý giải vì sao cần tiếp tục duy trì cam kết bền vững của Pháp và châu Âu ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương trong kỷ nguyên mới.

Tuy nhiên, nỗ lực đề xuất “con đường thứ ba” này của Tổng thống E.Macron đã phải đối diện với một số vấn đề nhất định, đó là: 1) Sự suy giảm ảnh hưởng của châu Âu ở châu Á; 2) Sự phức tạp về mặt thể chế và tình trạng dao động trong các cam kết đối với khu vực. Do đó, Tổng thống E.Macron nhấn mạnh, việc khôi phục

* Viện Nghiên cứu Quan hệ quốc tế của Pháp (IFRI), <https://www.ifri.org>, số 111, ngày 6-6-2025, tr.1-5

** Trưởng phòng Nghiên cứu Nhật Bản và Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tại Trung tâm Nghiên cứu châu Á của Ifri

uy tín của châu Âu đòi hỏi phải từ chối tiêu chuẩn kép trong giải quyết xung đột, đặc biệt ở Ukraina và Dải Gaza (Palestine); đồng thời, cần thông qua áp dụng nhất quán các chuẩn mực quốc tế. Ngày 18-6-2025, tại Hội nghị diễn ra ở trụ sở Liên hợp quốc (New York), với mục tiêu thúc đẩy giải pháp hai nhà nước cho cuộc xung đột Israel - Palestine, sáng kiến chung của Pháp và Ả-rập Xê-út về thúc đẩy việc công nhận nhà nước Palestine đã nhận được sự hoan nghênh từ nhiều quốc gia.

Việc tăng cường quan hệ với các nước Đông Nam Á là một bộ phận quan trọng nhằm đa dạng hóa đối tác, củng cố an ninh kinh tế và phát triển chuỗi giá trị có khả năng phục hồi tốt hơn trong chiến lược của Pháp. Các quốc gia Đông Nam Á đang có tốc độ tăng trưởng kinh tế mạnh mẽ và sở hữu trữ lượng đáng kể một số nguyên liệu thô quan trọng cho ngành công nghiệp; đồng thời, đầu tư mạnh vào năng lực quân sự để ứng phó với môi trường an ninh đang xuống cấp. Sau thất bại của Pháp năm 2021 (đánh dấu bằng việc Australia hủy bỏ hợp đồng tàu ngầm lớn với Tập đoàn Naval Group để ủng hộ các tàu chạy bằng năng lượng hạt nhân theo hiệp ước AUKUS), Đông Nam Á được coi là đối tác chiến lược quan trọng trong chiến lược xuất khẩu vũ khí của Pháp. Một số hợp đồng lớn đã được Pháp ký với Indonesia, bao gồm việc mua 42 máy bay chiến đấu Rafale cũng như hai tàu ngầm lớp Scorpenne vào năm 2022. Bên cạnh đó, các thỏa thuận khác dự kiến sẽ được ký kết vào thời điểm khi Tổng thống E.Macron mời Tổng thống Indonesia P.Subianto đến tham dự lễ kỷ niệm Ngày Quốc khánh Pháp (ngày 14-7-2025). Ngoài việc mua

bán vũ khí, hai nước ngày càng tăng cường hợp tác trong các lĩnh vực giáo dục, hạ tầng cơ sở và giao lưu văn hóa nhằm xây dựng lòng tin lâu dài. Tại Việt Nam, Pháp đã mở rộng sự hiện diện của mình thông qua một số dự án hạ tầng cơ sở và năng lượng. Trong đó, đáng chú ý là việc bán 20 máy bay Airbus A330-900 cho Công ty Cổ phần Hàng không VietJet, cũng như hợp tác về năng lượng tái tạo và khả năng khôi phục chương trình hạt nhân dân sự của Việt Nam. Ngoài ra, Pháp và Singapore đã công bố chương trình hợp tác mới trong lĩnh vực trí tuệ nhân tạo và điện toán lượng tử.

Trong bài phát biểu của mình, khi nhấn mạnh sự liên kết giữa môi trường an ninh châu Âu và châu Á, Tổng thống E.Macron đã so sánh các vấn đề xung quanh cuộc chiến ở Ukraina với những “hành động tiềm tàng” của Trung Quốc đối với Đài Loan hoặc Philippines. Tuy nhiên, sự so sánh này đã làm nảy sinh những hoài nghi, thậm chí là sự bất an trong một số đối tác của Pháp tại châu Á, nhiều nước xem kiểu so sánh này là sai lầm và không được hoan nghênh vì điều đó có nguy cơ làm gia tăng căng thẳng trong khu vực. Bộ trưởng Quốc phòng Singapore là một trong số những người bày tỏ sự dè dặt trong vấn đề này. Trung Quốc cũng đã phản ứng mạnh mẽ, và nhắc lại, Đài Loan là “vấn đề chính trị trong nước” của Trung Quốc.

Sự tuyên bố của Tổng thống E.Macron một lần nữa khẳng định lại lập trường của Pháp rằng: Pháp kiên quyết từ chối bất kỳ sự thay đổi đơn phương nào đối với nguyên trạng bằng vũ lực. Tuy nhiên, việc Tổng thống E.Macron tuyên bố nếu Trung Quốc có hành động “hung hăng” chống lại một quốc gia khác trong khu vực,

Pháp sẽ “rất thận trọng” trong việc can thiệp ngay từ ngày đầu tiên, đã làm dấy lên suy đoán về khả năng Pháp sẽ miễn cưỡng hành động trong trường hợp xảy ra khủng hoảng. Trên thực tế, tuyên bố này nhằm mục đích duy trì một hình thức mơ hồ về mặt chiến lược, trong khi phản ứng của Pháp lại hoàn toàn phụ thuộc vào hoàn cảnh cụ thể - một cách tiếp cận được với nhiều quốc gia trong khu vực đánh giá.

Đối với việc mở rộng vai trò của Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương (NATO), Tổng thống E.Macron tái khẳng định sự phản đối của mình liên quan đến việc mở rộng NATO sang Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, mà chủ yếu hoạt động tại Bắc Đại Tây Dương. Tuy nhiên, Tổng thống E.Macron cũng đưa ra cảnh báo, nếu Trung Quốc từ chối đảm nhận trách nhiệm kiểm chế sự hiện diện của Triều Tiên trên đất châu Âu, NATO có thể gia tăng hoạt động tại khu vực này. Đây không chỉ là sự thay đổi về học thuyết, mà còn là thông điệp nhằm kêu gọi Trung Quốc hành động để kiểm chế Triều Tiên. Những tuyên bố này nhấn mạnh tính liên tục trong cách tiếp cận cân bằng của Pháp đối với Trung Quốc, kết hợp các thông điệp cứng rắn với mong muốn duy trì đối thoại cấp cao với các hoạt động như: Tháng 3-2025, Ngoại trưởng Pháp đến thăm Trung Quốc; tháng 5-2025, Phó Thủ tướng Trung Quốc Hà Lập Phong được tiếp đón tại Paris (Pháp); Tổng thống E.Macron điện đàm với Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình; Bộ trưởng Bộ Lực lượng Vũ trang Pháp gặp Bộ trưởng Quốc phòng Trung Quốc Đông Quân...

Các phát biểu của Mỹ và Pháp tại Đối thoại Shangri-La thể hiện sự khác biệt đối với khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Trong khi Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Peter Hegseth ủng hộ một chiến lược vững chắc dựa trên việc khôi phục khả năng răn đe, tập trung vào cân bằng quyền lực, Tổng thống E.Macron lại đề xuất một giải pháp thay thế mang tính xây dựng hơn, dựa vào một liên minh tích cực để củng cố ảnh hưởng của châu Âu. Tuy nhiên, phát biểu của Tổng thống E.Macron phù hợp hơn với nguyện vọng của khu vực, nên nhận được sự đồng tình tích cực từ các đối tác châu Á. Bộ trưởng Quốc phòng Singapore Chan Chun Sing hoan nghênh việc nhấn mạnh vào quyền tự chủ và chủ quyền chiến lược, trong khi Bộ trưởng Quốc phòng Nhật Bản Gen Nakatani, một đồng minh thân cận của Mỹ, thừa nhận rằng “quyền tự chủ chiến lược là điều cần thiết”.

Trong khi đề xuất về “con đường thứ ba” của Tổng thống E.Macron có vẻ hấp dẫn, thì tầm nhìn về các phương diện hoạt động của Pháp lại thiếu rõ ràng. Tổng thống E.Macron hạn chế cung cấp tin chi tiết về chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Pháp, không giải thích về cách thức mà Pháp dự định duy trì sự tham gia trong khu vực, nhất là trong bối cảnh các nước khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tập trung nhiều sự quan tâm đến cuộc chiến ở châu Âu, cũng như việc Mỹ rút khỏi chiến trường này ■

TRƯỜNG SƠN
tóm lược và giới thiệu